

✓
БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА.

ч. ~~11712~~

З БІБЛІОТЕКИ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА

імені

ШЕВЧЕНКА

у Львові

ч. ~~11712~~

осн. крп.

гидр. работы.

Handwritten signature or initials in the top right corner.

~~11712~~
06

МЕМОРІЯЛ ПОСЛАМ

В СПРАВІ МАТЕРІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ.

DENKSCHRIFT

AN DIE REICHSRATSABGEORDNETEN

IN SACHEN DER SICHERUNG

DER ŠEVČENKO-GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN IN LEMBERG.

062 (с47.743Л)

МЕМОРІЯЛ ПОСЛАМ

В СПРАВІ МАТЕРІЯЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ.

За ініціативою російських Українців заснувалося при кінці 1873 р. у Львові літературне „Товариство ім. Шевченка“, якого задачею було піддержувати розвій української літератури. З причини браку фондів і більшого круга інтелектуальних робучих сил товариство не могло довго виповняти задач, вложених на нього статутом і причинялося хиба тим до піддержання української літератури, що друкувало в своїй друкарні деякі українські видання, та робило їм опустити на друку. До 1885 р. причинилося воно значнійше тільки до видання двох річників літературного журналу „Правда“ та праці проф. О. Огоновського: „Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache“, яка з'єднала собі справедливо широкий розголос і доси ще не стратила своєї наукової вартости.

В 1885 р. переймало товариство на себе видаванє літературної часописи „Зоря“, яка збирала коло себе всі визначнійші літературні таланти, а в початку 90-их років стала була літературним огнищем не тільки австрійської, але й російської України. „Зорю“ видавало товариство аж до кінця 1897 р., по чім перемінило її на місячник п. н. „Літературно-Науковий Вістник“, який виходив накладом товариства до мая 1905. В тім році перейшов до иньшого літературно-накладового товариства, „Укр.-руської Видавничої Спілки“, яка видає його доси.

11712

DENKSCHRIFT

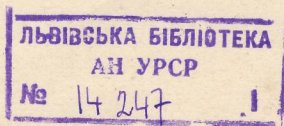
AN DIE REICHSRATSABGEORDNETEN

IN SACHEN DER SICHERUNG DER ŠEVČENKO-GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN IN LEMBERG.

Ungeachtet alljährlicher Eingaben an das Hohe Ministerium für Cultus und Unterricht, um eine der wissenschaftlichen Wirksamkeit der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg entsprechende Subvention aus dem Staatsfonds und deren Einsetzung als ständige Post in das Staatsbudget zu erwirken, konnte die Gesellschaft diese Forderungen nicht erreichen und verbleibt bis nun bei der weniger als bescheidenen Subvention von 6.000 Kronen jährlich, welche in keiner Proportion zu ihren wissenschaftlichen Leistungen steht und dazu gar nicht gesichert ist. Dadurch bewogen erlaubt sich die Gesellschaft sich an das Hohe Abgeordnetenhaus mit inständiger Bitte zu wenden, diesem Übelstande endlich ein Ende zu machen, eine erspriesslichere Subvention aus dem Staatsfonds für die Gesellschaft mit Parlamentsbeschluss zu bestimmen und dieselbe auch ins Staatsbudget einsetzen zu lassen.

Aus bescheidensten Anfängen, aus privater Initiative einiger Patrioten wurde im J. 1873 in Lemberg die „Ševčenko-Gesellschaft“ gegründet, welche sich anfangs fast ausschliesslich mit der Gründung und Leitung einer Druckerei befasste, obwohl ihr in ihrem Statut höhere litterarische und wissenschaftliche Zwecke vorgesteckt wurden. Das Bestreben, ein Organ der wissenschaftlichen Tätigkeit für Ruthenen zu schaffen, wurde immer lebhafter, seit in dem Jahre 1876 in Russland jegliche litterarische und wissenschaftliche Betätigung in ruthenischer

Переїмивши на себе видаване „Зорі“, товариство розпочало рухливішу видавничу діяльність, що зазначила ся цілим рядом книжок і брошур, але переважно белетристичного змісту. З наукових праць видало воно лиш одну більшу, але нескінчену: „Історію руської літератури“ проф. О. Огоновського в 6 томах, яка доси також не заступлена ще нічим ліпшим.

Таким чином українська література знайшла собі опору в товаристві. Не мала її одначе наука — ні в Австрії, ні в Росії, де вона не могла й стільки розвивати ся, що література, наслідком заборон, виданих російським урядом спеціально проти Українців, аби тим способом здержати цілковито їх національний і культурний розвій та замальгамувати український народ із російським в одну велику державну націю, що мала би змогу безподільно панувати над усіми иньшими численними недержавними народами. Та далековидні одиниці стреміли здавна, щоби для українського народу витворити наукове огнище і в 1892 р. довели до того, що дотеперішнє літературне „Товариство імени Шевченка“ перемінило ся в „Наукове Товариство ім. Шевченка“, яке зараз і розпочало свою діяльність, заснувавши науковий журнал п. н. „Записки Наук. Тов. ім. Шевченка“, а швидко по тім переймивши на себе видавництво „Руської Історичної Бібліотеки“ та „Правничої Часописи“, видаваних перед тим поза товариством за ініціативою поодиноких людей.

Через те побіч літератури знайшла собі в товаристві пристановище також українська наука, хоч і не поплила відразу широким руслом і не дала таких значних результатів, якими може похвалити ся нині.

Зворот у розвою зреформованого товариства наступив в осени 1894 р., коли проф. М. Грушевський, занявши у львівськiм університеті катедру історії, разом із тим став провідником та організатором наукової праці в товаристві. Переїмивши редакцію „Записок“, розширив їх так, що коли від 1892—1894 вийшло їх тільки чотири томи, то в однім 1895 р. вийшло їх також чотири томи, а швидко почало виходити шість томів річно, кождий в обемі 12, а від 1906 р. в обемі 15 аркушів друку. За його ініціативою засновуєть ся в 1895 р. нова серія для видавання етнографічних матеріалів, п. н. „Етнографічний Збірник“; завязуєть ся в тім самім році археографічна комісія, яка починає видавати дві серії видань: „Жерела до історії України-Руси“ та „Памятки українсько-руської мови і літератури“. За тими виданнями заснують ся иньші так, що з кінцем 1906 р.

(ukrainischer) Sprache verboten wurde. Doch erst im J. 1892 gelang es das Statut der Ševčenko-Gesellschaft in ein wissenschaftliches umzuformen und eine Neuorganisation u. d. T. „Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften“ zu schaffen, welche auch bald ihre wissenschaftliche Tätigkeit begann, indem sie ein Periodikum unter dem Titel „Mitteilungen der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften“ in ruthenischer Sprache gründete und bald darauf auch die besonders geführten wissenschaftlichen Publikationen, „Historische Bibliothek“ so wie die „Juristische Zeitschrift“ auf sich nahm.

Eine Wendung in der Entwicklung der so reformierten Gesellschaft trat seit dem Herbst 1894 ein, als Prof. M. Hruševskýj die Lehrkanzel der Geschichte an der Universität übernahm und zugleich ein Führer und Organisator der wissenschaftlichen Arbeit in der Gesellschaft wurde. Er übernahm die Redaktion der „Mitteilungen“, erweiterte dieselben so, dass während im J. 1892—1894 nur vier Bände erschienen waren, im J. 1895 allein vier neue Bände erschienen, und bald 6 Bände jährlich, jeder im Umfange von 12 und seit dem J. 1906 von 15 Druckbogen erscheinen konnten. Durch seine Initiative wird im J. 1895 eine eigene Publikation für ethnographische Materialien u. d. T. „Ethnographische Sammlung“ gegründet und eine archäographische Kommission geschaffen, welche zwei Publikationsserien herauszugeben beginnt: „Quellen zur Geschichte der Ukraine“ so wie „Denkmäler der ukrainischen Sprache und Literatur“. Diesen Publikationsserien folgten bald andere, so dass am Ende des Jahres 1906 ihre Zahl die beträchtliche Ziffer von 15 Serien erreicht. Parallel hiemit vollzieht sich auch die innere Reorganisation der Gesellschaft in dieser Richtung, dass die Mitglieder sich in zwei Kategorien scheiden: die ordentlichen, welche jährliche Beiträge erlegen und auch auf die Administration einen Einfluss üben, und die wirklichen, mit wissenschaftlicher Qualifikation, welche neben ihrem Einfluss auf die Verwaltung die ganze wissenschaftliche Arbeit führen. Durch diese Organisation näherte sich die Gesellschaft dem Typus der wissenschaftlichen Akademien und hat auch durch ihre Wirksamkeit den Beweis erbracht, dass sie mancher von diesen officiellen Institutionen nicht nachsteht.

Dass das Entstehen und die rasche Entwicklung einer solchen Institution keine künstliche Schöpfung und kein Scheingebilde war, sondern dem wahren Bildungsdrang des ruthenischen Volkes entsprang und seinen geistigen Interessen entspricht, möge wenigstens das bibliographische Verzeichnis der Publikationsserien bezeugen. Bisher sind erschienen:

доходить їх число до поважної цифри 15 серій. Разом із тим відбувається друга реорганізація товариства в тім напрямі, що члени розділюють ся на дві категорії: одні звичайні, що платять річні вкладки та можуть мати вплив на адміністрацію товариства; другі дійсні, з науковою кваліфікацією, які побіч впливу на адміністрацію ведуть усю наукову роботу. Через сю реорганізацію зблизило ся товариство зовсім до типу академій і своєю діяльністю не уступає багатьом із них.

Ось виказ теперішніх публікацій товариства:

1) Записки, наукова часопись, присвячена передовсім українській історії, фільольогії й етнографії. Річно 6 томів по 15 арк. друку. Доси вийшло 79 томів.

2) Збірник історично-філософської секції, для більших історичних праць. Річно 1 том. Доси вийшло 9 томів.

3) Збірник фільольогічної секції, для більших історично-літературних та фільольогічних праць і матеріалів. Річно 1 том. Доси вийшло 9 томів.

4) Збірник математично-природописно-лікарської секції, для праць із царини математики, історії природи та медицини. Річно 1 том. Доси 11 томів.

5) Часопись правнича і економічна, для менших праць із царини права й економії. Річно 1 том. Доси 9 томів. [Перед тим вийшло 10 томів „Часописи Правничої“, якої лиш половина вийшла накладом товариства.]

6) Правнича Бібліотека, для більших монографій із царини права. Доси вийшли три томи.

7) Руська Історична Бібліотека, перебрана товариством уже по виході кількох томів, була призначена для перекладу з чужих мов більших монографій з української історії. Доси вийшло 24 томи.

8) Українсько-руський Архив, призначений для історичних і історично-літературних праць і матеріалів. Доси 3 томи.

9) Жерела до історії України-Руси, для матеріалів до старшої української історії. Доси 6 великих томів.

10) Памятки українсько-руської мови і літератури, для матеріалів до старшої української літератури. Доси 5 великих томів.

11) Українсько-руська Бібліотека, для критичних видань українських письменників із XIX ст. Річно 1 том. Доси 4 томи.

7

1) Mitteilungen, eine wissenschaftliche Zeitschrift, gewidmet vor Allem der ukrainischen Geschichte, Philologie und Ethnographie, jährlich 6 Bände, bis jetzt 79 Bände.

2) Sammlung der historisch-philosophischen Sektion, für grössere wissenschaftliche Arbeiten, unter denen die vom Prof. M. Hruševskij verfasste, bis zum VI Band gediehene „Geschichte der Ukraine“, deren erster Band auch ins Deutsche übersetzt ist, an erster Stelle als eine hervorragende Leistung zu nennen ist. Bisher erschienen von dieser Sammlung 9 Bände.

3) Sammlung der philologischen Sektion für grössere litterar-historische und philologische Arbeiten und Materialien, jährlich ein Band, bisher 9 Bände.

4) Sammlung der mathematisch-naturwissenschaftlich-medizinischen Sektion für Arbeiten auf dem Gebiet der Mathematik, Naturgeschichte und Medizin, jährlich 1 Band, bisher 11 Bände.

5) Juridische und oekonomische Zeitschrift für kleinere Arbeiten auf dem Gebiete des Rechtes und der Oekonomie, jährlich 1 Band, bis jetzt 9 Bände. Vordem erschienen 10 Bände der Juridischen Zeitschrift, von denen 5 auf Kosten der Gesellschaft.

6) Juridische Bibliothek für grössere Monographien auf dem Gebiete der Rechtskunde, bisher drei Bände.

7) Ruthenische historische Bibliothek, von der Gesellschaft bereits nach dem Erscheinen etlicher Bände übernommen, war für Uebersetzungen grösserer Arbeiten aus fremden Sprachen zur ukrainischen Geschichte bestimmt. Der nunmehr vollendete Cyklus besteht aus 24 Bänden und wurde durch eine neue Serie ersetzt.

8) Ukrainisch-ruthenisches Archiv, bestimmt für historische und literaturgeschichtliche Materialien. Bisher 3 Bände.

9) Quellen zur Geschichte der Ukraine, bestimmt für grössere Materialien zur älteren ukrainischen Geschichte, bisher 6 Bände.

10) Denkmäler der ukrainischen Sprache und Literatur, für die Materialien zur älteren ukrainischen Sprache und Literatur, hauptsächlich aus Handschriften, bisher 5 Bände.

11) Ukrainisch-ruthenische Bibliothek, kritische Textausgaben der ukrainischen Schriftsteller aus dem XIX Jahrh. Bisher 4 Bände.

12) Етнографічний Збірник, орган українського фольклора. Річно 2 томи. Доси 22 томи.

13) Матеріяли до українсько-руської етнології, для описової етнографії й археології. Річно 1 том. Доси 8 томів.

14) Хроніка, для справоздань із діяльності товариства. Річно 4 зошити. Доси 30 зошитів.

15) Chronik, те саме виданє, що під 14, в німецькій мові, для інформованя чужинців про діяльність товариства.

Аби зрозуміти докладно організаційну енергію товариства і оцінити його науковий та видавничий рух, належить брати на увагу, що його наукові сили не можуть самі собою постійно купити ся коло нього задля браку такого природного наукового центра, якими бувають звичайно висші школи, в яких наукові сили мають сильну опору. Вони потрібують опори в самім Товаристві, в нім виключно, а се вимагає великих матеріяльних засобів, бо і приготованє наукових сил і веденє наукових занять потрібує значних видатків, яких не може покрити одно приватне товариство. Так само відомо загально, що кошти наукових видань далеко висші від иньших, а до того вони майже ніколи не вертають ся; через те видатність науково-видавничих організацій залежить усе від краєвих та державних підмог, які повинні бути відповідні до обєму діяльності субвенціонованої інституції. Наукове Товариство ім. Шевченка не тільки не діставало доси відповідних підмог ні від краю, ні від держави, але ще й безнастанно натрафляло на иньші перешкоди. Не тільки виеднуванне підмог на наукові ціли для його співробітників стрічало непоборні трудности, і рекомендовані ним наукові робітники не могли дістати ніяких запомог для архівальних чи иньших дослідів, але навіть дозволу для праці в заграничних архівах, який можна було осягнути тільки дипломатичною дорогою, не можна було для них дістати — і се, розумієть ся, відбиваєть ся дуже прикро і на плянах наукових занять і на публікаціях. Так само позіставали без успіху просьби товариства про підвишенє субвенції бодай до 15.000 кор. і вставленє її у державний бюджет. Від 1899 р. товариство не мало ніякого підвишеня підмог з державних фондів, а одноразові надзвичайні підмоги признавані в останніх роках були властиво частковим зворотом не виплаченої субвенції за 1903 р., яка пропала через те, що товариство не вибрало її до кінця року, хоч ніким не було повідомлене про її признає.

12) Die ethnographische Sammlung, für ethnographische Materialien aus dem Gebiete des Folklore, bisher 22 Bände.

13) Materialien zur ukrainischen Ethnologie — für beschreibende Ethnographie und Anthropologie, bisher 8 Bände.

14) und 15) Chronik der Wirksamkeit der Gesellschaft, parallel in ruthenischer und deutscher Sprache, jährlich zu 4 Hefte, bisher erschienen je 30 Hefte der einen und der anderen Serie.

Um die Organisation sowie das wissenschaftliche und herausgeberische Wirken der Gesellschaft voll zu verstehen, muss noch bemerkt werden, dass ihre wissenschaftlichen Kräfte sich nicht beständig um sie schaaren können aus Mangel eines natürlichen wissenschaftlichen Centrums, wie es gewöhnlich die Hochschulen sind, in welchen wissenschaftliche Kräfte ihren Unterhalt finden. Die wenig zahlreichen Kräfte, welche in dieser Gesellschaft die grösste Arbeitslast tragen, sind grösstenteils auf die Unterstützung der Gesellschaft selbst angewiesen, ebenso wie die Vorbereitung neuer Kräfte zum grössten Teile auch ihr Werk ist. Auch sind ja die Kosten der wissenschaftlichen Publikationen weit höher, als die der populären Litteratur und werden nur zum kleinsten Teil von dem Verkauf der Bücher bedeckt. Deshalb hängt auch die Ausgiebigkeit derartiger wissenschaftlicher Institutionen von Landes- und Reichssubventionen ab. Die Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften bekam nun bisher weder vom Landesfonds noch von Reichsmitteln ausreichende Geldmittel, welche dem Umfang und der Ausgiebigkeit ihrer wissenschaftlichen Arbeit entsprechend waren, sondern hatte obendrein mannigfache Hindernisse erfahren. Nicht nur die Erteilung von Unterstützungen für wissenschaftliche Studien an ihre Mitarbeiter stiess auf unüberwindliche Schwierigkeiten so, dass die von ihr beordneten wissenschaftlichen Arbeiter keine Hilfe für Archiv- oder andere Studien erhalten konnten; selbst eine Ermächtigung für die Arbeit in fremde Archiven, welche nur im diplomatischen Wege zu erlangen ist, war ihnen unmöglich zu bekommen, was offenbar für die Pläne und Resultate weiterer Forschungen sehr hinderlich ist. Ebenso blieben alle bisherigen Gesuche der Gesellschaft um eine minimale Erhöhung der Staatssubvention zur Ziffer von 15.000 Kr. sowie deren Einsetzung in das Staatsbudget ganz vergebens. Seit dem J. 1899 hatte die Gesellschaft keine Subventionserhöhung aus dem Staatsfonds, und die einmaligen ausserordentlichen Unterstützungen der letzten Jahre waren eigentlich nur eine teilweise Rückzahlung der nicht ausgezahlten Subvention für das J. 1903, welche dadurch verfallen war, weil sie von der Gesellschaft vorgeblich „nicht rechtzeitig behoben wurde“, obwohl die Gesellschaft

Які скромні в порівнянню з діяльністю Наук. Тов. ім. Шевченка були його підмоги, можна переконати ся з отсього виказу, що подає їх у хронологічним порядку від першої до останньої:

Рік.	Краєва підмога.	Державна підмога.	Надзвичайна одноразова підмога державна.
1894	2.000 К.	—	—
1895	2.000 „	2.000 К.	—
1896	5.000 „	4.000 „	—
1897	5.000 „	4.000 „	—
1898	7.000 „	4.000 „	—
1899	8.000 „	6.000 „	—
1900	10.000 „	6.000 „	—
1901	10.000 „	6.000 „	—
1902	10.000 „	6.000 „	2.000 К.
1903	10.000 „	6.000 „	2.000 „
1904	10.000 „	6.000 „	—
1905	11.000 „	6.000 „	4.000 „
1906	12.000 „	6.000 „	—

Діяльність товариства виступить іще виднійше, коли зіставимо разом його бюджет, субвенції, число публікацій і число аркушів останніх. Подаємо відповідні цифри за останніх сім літ:

Рік.	Бюджет.	Субвенції.	Книжки.	Зош.	Л.-Н. В.	Разом.	Аркуші.
1900	41.250	16.000	18	8	12 ¹⁾	38	245+140 ²⁾
1901	44.511	16.000	18	8	12	38	312+140
1902	54.800	18.000	19	8	12	39	360+140
1903	55.000	18.000	14	8	12	34	240+140
1904	49.000	16.000	12	8	12	32	200+120
1905	53.900	21.000	14	8	5	27	346+ 56
1906	54.300	18.000	15	8	—	23	294

¹⁾ „Літературно-Науковий Вістник“, як науково-белетристичний журнал числимо окремо, бо він має иньший характер. На висоту бюджету він не впливав, бо його розходи покривали ся з передплати. Зошитами виходить тільки „Хроніка“ товариства по українськи і по німецьки, всі иньші виданя виходять книжками.

²⁾ Число аркушів „Літ.-Наук. Вістника“ заокруглюємо. В 1904 р. був зменшений його обем, а в 1905 р. вийшло накладом товариства тільки 5 книжок, бо з місяця червня перейняла його Українсько-руська Видавнича Спілка.

von der Zuerkennung dieser Subvention gar nicht benachrichtigt wurde. Wie bescheiden im Vergleich mit ihrer Wirksamkeit die Subventionen der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften waren, kann aus folgender Tabelle gesehen werden, wo sie in chronologischer Ordnung namhaft gemacht werden.

Jahr	Landes-Subvention	Staats-Subvention	Ausserordentliche einmalige Staatsunterstützung
1894	2.000 Kr.	—	—
1895	2.000 „	2.000 Kr.	—
1896	5.000 „	4.000 „	—
1897	5.000 „	4.000 „	—
1898	7.000 „	4.000 „	—
1899	8.000 „	6.000 „	—
1900	10.000 „	6.000 „	—
1901	10.000 „	6.000 „	—
1902	10.000 „	6.000 „	2.000 Kr.
1903	10.000 „	6.000 „	2.000 „
1904	10.000 „	6.000 „	—
1905	11.000 „	6.000 „	4.000 „
1906	12.000 „	6.000 „	—

Die Wirksamkeit der Gesellschaft tritt noch deutlicher hervor, wenn wir ihr Budget, ihre Subventionen, die Zahl ihrer Publikationen und die Bogenzahl der letzteren zusammenstellen. Wir geben entsprechende Ziffern für die letzten 7 Jahre:

Jahr	Budget	Subventionen	Bücher	Hefte	Litt. Wiss. Bote	Zusammen	Bogen
1900	41.250	16.000	18	8	12 ¹⁾	38	245+140
1901	44.511	16.000	18	8	12	38	312+140
1902	54.800	18.000	19	8	12	39	360+140
1903	55.000	18.000	14	8	12	34	240+140
1904	49.000	16.000	12	8	12	32	200+120
1905	53.900	21.000	14	8	5	27	346+ 56
1906	54.300	18.000	15	8		23	294

¹⁾ „Der Litterarisch-wissenschaftliche Bote“, eine wissenschaftlich-belletristische Monatsschrift wird besonders gezählt, da er einen anderen Charakter hat. Auf die Höhe des Budgets hatte er keinen Einfluss, denn seine Ausgaben glichen sich mit dem Abonnement aus. Seit dem J. 1904 wurde sein Umfang vergrössert und im J. 1905 erschien im Verlag der Gesellschaft nur 5 Hefte, denn seit Juni übernahm ihn die Ukrainische Verlagsgesellschaft. In Heften erscheint nur die „Chronik“ der Gesellschaft, ruthenisch und deutsch, alle übrigen Publikationen erscheinen in Bänden.

Тут належить іще завважати, що товариство крім видатків на публікації, мало також иньші, не меньше важні, які впливають теж із його діяльності. І так: Від 1890 р. визначувало воно щорічно підмоги на етнографічні екскурсії, а від 1904 понадто на археографічні архівальні екскурсії. Sprawozdania з екскурсій друкували ся в „Хроніці“. Крім того визначувало воно що року підмоги для тих молодих людей (переважно студентів і укінчених кандидатів), що дали себе науково пізнати, аби через те виробити собі ряд нових наукових робітників, на скільки се очевидно при мінімальних підмогах можливе. Річні ті підмоги хитають ся між цифрами 1.150—1.700 кор. так, що пересічну можна взяти 1.400 кор.

Та всякі цифри стають зрозуміліїші, коли порівняти їх із иньшими. Подаємо тут аналогічні табельки, взяті з польської Академії Наук у Кракові, а робимо се не тільки тому, що вона найближша нам своєю діяльністю, але й тому, що на її удержане йдуть підмоги з податків оплачуваних також українським народом. Академія Наук у Кракові має 18 серій наукових видавництв (о 3 більше від Наук. Тов. ім. Шевченка), а власне:

- 1) Rozprawy Akad. Umiejętności. Wydział filologiczny.
- 2) „ „ „ Wydział historyczno-filozof.
- 3) „ „ „ Wydział matem. - przyrodniczy.
- 4) Biblioteka pisarzy polskich.
- 5) Archiwum komisji prawniczej.
- 6) Rocznik Akademii Umiejętności.
- 7) Sprawozdania z czynności i posiedzeń Akad. Umiej.
- 8) Bulletin international.
- 9) Materiały i prace komisji językowej.
- 10) Sprawozdania komisji do badania historii sztuki w Polsce.
- 11) Pisarze dziejów polskich.
- 12) Sprawozdanie komisji fizyograficznej.
- 13) Materiały antropologiczno-archeologiczne i etnograficzne.
- 14) Pomniki dziejowe wieków średnich do objaśnienia rzeczy polskich służące.
- 15) Katalog literatury naukowej polskiej.
- 16) Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce.
- 17) Archiwum komisji historycznej.
- 18) Biblioteka przekładów z literatury starożytnej.

Розумієть ся, що краківська Академія Наук видала загалом доси далеко більше наукових праць, як Наук. Тов. ім. Шевченка,

Es muss noch bemerkt werden, dass die Gesellschaft ausser den Kosten der Publikationen noch andere nicht minder wichtige und aus ihrer Wirksamkeit erfließende Ausgaben zu tragen hatte. So wurden seit dem J. 1890 jährliche Beiträge für ethnographische Exkursionen, und seit dem J. 1904 ausserdem für archäographische Archivstudien bestimmt. Rechenschaftsberichte über diese Exkursionen wurden in der „Chronik“ veröffentlicht. Ausserdem bestimmte sie jährlich Unterstützungen für jene jungen Leute (hauptsächlich Studenten und absolvierte Kandidaten), welche sich durch wissenschaftliche Arbeit hervortaten, um dadurch neue Arbeiter vorzubereiten, so weit dies natürlich bei minimalen Unterstützungen möglich war. Diese Unterstützungen schwankten in einzelnen Jahren zwischen 1.150—1.700 Kr. und können durchschnittlich auf 1.400 Kr. gesetzt werden.

Die Ziffern werden eine noch verständlichere Sprache sprechen, wenn sie mit anderen analogen verglichen werden. Wir geben hier analoge Tabellen über die Wirksamkeit der polnischen Akademie der Wissenschaften in Krakau, und tun es nicht nur darum, weil sie uns durch ihre Wirksamkeit am nächsten ist, sondern auch darum, weil auf ihre Subventionierung auch die vom ruthenischen Volk gezahlten Steuergelder verwendet werden. Die Krakauer Akademie der Wissenschaften giebt 18 Serien wissenschaftlicher Publikationen heraus (um 3 mehr, als die Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften), und zwar:

- 1) Rozprawy Akad. Umiejętności. Wydział filologiczny.
- 2) „ „ „ Wydział historyczno-filozof.
- 3) „ „ „ Wydział matem. - przyrodniczy.
- 4) Biblioteka pisarzy polskich.
- 5) Archiwum komisji prawniczej.
- 6) Rocznik Akademii Umiejętności.
- 7) Sprawozdania z czynności i posiedzeń Akad. Umiej.
- 8) Bulletin international.
- 9) Materyały i prace komisji językowej.
- 10) Sprawozdania komisji do badania historii sztuki w Polsce.
- 11) Pisarze dziejów polskich.
- 12) Sprawozdanie komisji fizyograficznej.
- 13) Materyały antropologiczno-archeologiczne i etnograficzne.
- 14) Pomniki dziejowe wieków średnich do objaśnienia rzeczy polskich służące.
- 15) Katalog literatury naukowej polskiej.

але се й не дивниця, бо вона вже приблизно тоді переформувалася з наукового товариства в академію, коли останнє засновувалося лише як літературне товариство. А як виглядає її річна продукція, се буде видно з отсеї табельки, в якій виказуємо також її матеріальне випosaжене за останніх шість літ:

Рік.	Субвенція			Разом.	Книжки.	Зош.	Карти.	Арк.
	м. Кракова	краю	держави					
1900 ¹⁾	1.000 К.	52.000 К.	40.000 К.	93.000 К.	17	10	5	365
1901	1.000 „	52.000 „	40.000 „	93.000 „	20	10	3	473
1902	1.000 „	52.000 „	40.000 „	93.000 „	19	14	—	422
1903	1.000 „	52.000 „	40.000 „	93.000 „	19	13	—	486
1904	1.000 „	70.000 „	50.000 „	121.000 „	12	37	14	326
1905	1.000 „	70.000 „	50.000 „	121.000 „ ²⁾	19	33	1	551

Коли возьмемо наукову продукцію краківської академії абсолютно, то очевидно, що вона буде більша від продукції Наукового Товариства ім. Шевченка. Коли одначе возьмемо її релятивно і порівнаємо, якими вона розпоряджає публичними фондами для піддержання своєї діяльності (крім майже міліонних приватних, які піддержують також діяльність академії); коли зважимо, що вона має зібрані готові наукові сили аж у двох польських університетах у Галичині (Львів, Краків), крім цілого ряду інших висших шкіл, а Наук. Тов. ім. Шевченка мусить їх вишукувати, підтримувати і приготовляти поза університетом, що незвичайно трудно, то ясно буде, по чийй стороні буде більша інтензивність і рухливість. Усі підмоги Наукового Товариства ім. Шевченка покривають ледви третину його наукового бюджету; решту воно мусить покривати з приходів друкарні, переплетні, членських вкладок та приватних дарів, а що всі ті приходи не однакові кожного року, то-ж не диво, що й наукова діяльність товариства, залежна від них, мусить виказувати деякі зміни. Треба завважати ще, що статут Наук. Тов. ім. Шевченка

¹⁾ Всі інформації черпаємо з відповідних річників „Rocznika Akademii Umiejętności“.

²⁾ Найближша до нас по краківській чеська Академія Наук у Празі мала в тих самих роках, 1900—1905, річно 80.000 кор. субвенції, з того державної 40.000 кор. і краєвої 40.000 кор. (Пор. відповідні річники: Almanachu České Akademie čisare Fr. Josefa pro vědy, slovesnost a umění.)

- 16) Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce.
 17) Archiwum komisji historycznej.
 18) Biblioteka przekładów z literatury starożytnej.

Es versteht sich, dass die Krakauer Akademie bisher überhaupt mehr wissenschaftliche Publikation herausgegeben hat, als die Ševčenko-Gesellschaft, dies ist auch nicht zu verwundern, weil sie mehr weniger damals aus einer Privatgesellschaft in eine Akademie umgeformt wurde, als die Ševčenko-Gesellschaft erst als literarischer Verein gegründet wurde. Wie ihre jährliche Produktion sich darstellt, wird aus folgender Tabelle ersichtlich, in welcher auch ihre materielle Dotation in den letzten 6 Jahren ausgewiesen wird:

Jahr	Subventionen			Summa	Bücher	Hefte	Karten	Bog.
	Stadt Krakau	Land	Staat					
1900 ¹⁾	1.000 K.	52.000 K.	40.000 K.	93.000 K.	17	10	5	365
1901	1.000 „	52.000 „	40.000 „	93.000 „	20	10	3	473
1902	1.000 „	52.000 „	40.000 „	93.000 „	19	14	—	422
1903	1.000 „	52.000 „	40.000 „	93.000 „	19	13	—	486
1904	1.000 „	70.000 „	50.000 „	121.000 „	12	37	14	326
1905	1.000 „	70.000 „	50.000 „	121.000 „	19	33	1	551

Nehmen wir die Wirksamkeit der Krakauer Akademie absolut, so ist sie offenbar bedeutend grösser, als die der Ševčenko-Gesellschaft. Nehmen wir sie aber relativ und vergleichen, mit welchen öffentlichen Fonds beide zur Beförderung ihrer Wirksamkeit verfügen (ausser den fast eine Million betragenden Privatfonds, welche auch die Wirksamkeit der Krakauer Akademie fördern sollen), wenn wir ferner bedenken, dass sie organisierte wissenschaftliche Kräfte an beiden polnischen Universitäten Galiziens (Lemberg und Krakau) ausser einer ganzen Reihe anderer höherer Schulen zur Vertüfung hat, während die Ševčenko-Gesellschaft solche Kräfte erst hervorsuchen, erhalten und ausserhalb der Universität vorbereiten muss, so wird es klar, auf wessen Seite die grössere Intensität und Beweglichkeit liegt.

Alle Subventionen der Ševčenko-Gesellschaft d. W. bedecken kaum ein Drittel ihres wissenschaftlichen Budgets; das Uebrige muss sie aus den Einnahmen der Druckerei, Intrologatur, aus Mitgliedsbeiträgen und Privatgeschenken bedecken, und da alle diese Einkünfte jedes Jahr anders ausfallen, so ist nicht zu verwundern, dass auch die von ihnen

¹⁾ Die Details sind den „Jahresbüchern der Akad. der Wiss. in Krakau“ entnommen.

вкладає на нього обов'язок побіч наукової діяльності удержувати публичну бібліотеку, археологічно-етнографічний музей та галерію образів, на що одначе товариство не тільки не дістає ніяких підмог, хоч аналогічні польські інституції мають їх, але й не може займатися енергичніше їх розвитком тому, що майже всі свої приходи мусить обертати на наукові публікації, які мусить піддержувати на першім пляні всею силою. Всеж таки довело воно, що його бібліотека, хоч іще невелика, бо числить тільки 25.000 томів, належить своїм скоплетованем до найкращих того роду і отворена що дня для публіки. Єсть завязки галерії образів, яким бракує тільки засобів для відповідного уміщення і для дальшого збільшування.

Що вартість видань Наукового Товариства ім. Шевченка стоїть також зовсім на рівні наукових публікацій иньших аналогічних інституцій, про те свідчать численні похвальні відзиви учених иньших народів, оголошувані про них у фахових виданнях, як: Извѣстія Отд. рус. языка и словесности (петербурської Академії Наук), Журналь Министерства Народнаго просвѣщенія, Живая Старина, Этнографическое Обозрѣніе, Русскій Филологіческій Вѣстникъ, Историческій Вѣстникъ, Кіевская Старина — у Росіян; Wisła, Lud, Kwartalnik historyczny — у Поляків; Národopisný Sborník českoslovaňský, Národopisný Věstník, Filologické Listy — у Чехів; Archiv für slavische Philologie, Zeitschrift des Vereins für Volkskunde, Mitteilungen für österreichische Volkskunde — у Німців; Századok — у Мадярів і т. д. Без видань товариства не обійдеться тепер ніякий славіст, а вже й не згадувати про тих, що мають студіювати українольоґію. Не будемо входити в те, наскільки нових вкладів дали дотеперішні публікації Наукового Товариства ім. Шевченка в загальну скарбівню людського знання, а спеціально археолоґії та історії східної Етропи, етнографії та культури сих країв. Варто одначе піднести строго наукову методу тих праць і їх національне значіне. На них бачимо животворний вплив науки на практичне жите цілої генерації нашого народу, піднесене його морального почуття й самосвідомости і запоруку того, що той народ при дальшій інтензивній праці зможе добити ся вповні рівноправного становища в ряді цивілізованих народів, чого не допускали недавно ще пануючі оплакані політичні й соціалні відносини.

З уваги на всі ті моменти, як і на те, що Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові є все ще головним науковим центром не тільки для австро-угорських, але й для російських Українців

abhängige wissenschaftliche Wirksamkeit der Gesellschaft starken Fluktuationen unterworfen ist. Noch ist zu bemerken, dass das Statut der Ševčenko-Gesellschaft der Wiss. derselben die Pflicht auferlegt ausser der wissenschaftlichen Wirksamkeit noch eine öffentliche Bibliothek, ein archäologisch-ethnographisches Museum und eine Bildergalerie zu erhalten, wofür aber die Gesellschaft nicht nur keine Subventionen bekommt, wie sie andere analoge Institutionen bekommen, sondern auch für ihre Entwicklung so wenig als möglich thun kann, da sie alle ihre Einkünfte den wissenschaftlichen Publikationen zuwenden muss, deren Aufrechthaltung sie als einen Ehrenpunkt betrachtet. Trotzdem aber hat sie es dazu gebracht, dass ihre wenn auch noch so kleine, kaum 25.000 Bände zählende Bibliothek in Hinsicht auf ihre Auswahl und Komplettierung zu den reichsten in der Abteilung der Ukrainica gehört und für das Publicum täglich offen ist. Auch einige Fundamente eines Museums und einer nationalen Bildergalerie sind bereits gesetzt worden, zu deren weiterer Entwicklung leider nur bedeutendere Fonds fehlen.

Dass der wissenschaftliche Wert der Publikationen der Ševčenko-Ges. d. W. ganz auf dem Niveau der modernen wissenschaftlichen Forderungen steht und jenem der analogen Institutionen in Nichts nachgiebt, bezeugen zahlreiche lobende Äusserungen der Gelehrten verschiedener Nationen, welche in solchen Fachzeitschriften, wie *Извѣстія Отд. рус. языка и словесности* (der Petersburger Akad. der Wiss.), *Журналъ Министерства Народнаго просвѣщенія*, *Живая Старина*, *Этнографическое Обозрѣніе*, *Русскій Филологическій Вѣстникъ*, *Историческій Вѣстникъ*, *Кіевская Старина* bei Russen; *Wisła, Lud, Kwartalnik historyczny* bei Polen; *Národopisný Sborník českoslovaňský*, *Národopisný Věstník*, *Filologické Listy* bei Čechen; *Archiv für slavische Philologie*, *Zeitschrift des Vereins für Volkskunde*, *Mitteilungen für österreichische Volkskunde* bei Deutschen; *Századok* bei Ungarn u. s. w. erschienen sind. Ohne Publikationen der Gesellschaft kann gegenwärtig kein Slavist arbeiten, ohne deren zu gedenken, welche sich speciell der Ukrainologie widmen. Auch ist es wichtig die streng wissenschaftliche Methode dieser Arbeiten sowie ihre nationale Bedeutung hervorzuheben, da sie ja als ein mächtiges Hilfsmittel zur Hebung des Selbstbewusstseins des Volkes bereits einen grossen Einfluss auf die Massen ausgeübt haben. Man kann füglich sagen, dass mit diesser Entwicklung der Ševčenko-Ges. d. W. für Galizien eine neue Epoche im Leben des Ruthenenvolkes beginnt, und dass dies Volk hier zum ersten Mal seiner geistigen Stärke, Bildungsfähigkeit und höherer kultureller Aufgaben sich bewusst wird.

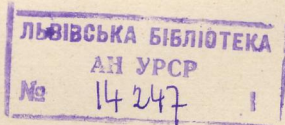
In Hinsicht auf alle diese Momente sowie darauf, dass die Ševč.-Ges. der Wiss. in Lemberg immer noch das wichtigste geistige Centrum

і ще довго мабуть буде ним зіставати ся; що мусить старати ся про придбанє і виховуванє молодих наукових сил, які мусять доси виховувати ся поза університетом; що мусить попри науку піддержувати ще й інші культурні стремління українського народа, а в першій мірі публичну бібліотеку, археологічно-етнографічний музей та галерію образів — Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові має повну надію, що народні парламентарні заступники піддержать його культурні завдання і змаганя та доведуть до того, аби йому признано з державних фондів постійну підмогу, пропорціональну до його широкої діяльності і пропорціональну до підмог побираних академіями, від яких воно ріжнить ся тільки браком офіційного характеру, але не ріжнить ся ні діяльністю, ні організацією, та постарають ся ту підмогу вложити в державний бюджет.

---

nicht nur für galizische Ruthenen, sondern auch für russische Ukrainer ist und vermutlich noch eine lange Zeit bleiben wird, sowie in Hinsicht ihrer grossen kulturellen und pädagogischen Zwecke, welche oben dargelegt worden sind, giebt sich die Ševč. Ges. der Wissenschaften in Lemberg der Hoffnung hin, dass die Vertreter aller österreichischen Völker ihre Kulturbestrebungen gutheissen und anerkennen werden und es dazu bringen, dass der Gesellschaft eine ständige, ihrer ausgedehnten Wirksamkeit entsprechende und anderen analogen Institutionen ähnliche Unterstützung aus dem Staatsfonde zuerkannt werde.

У ЛЬВОВІ.

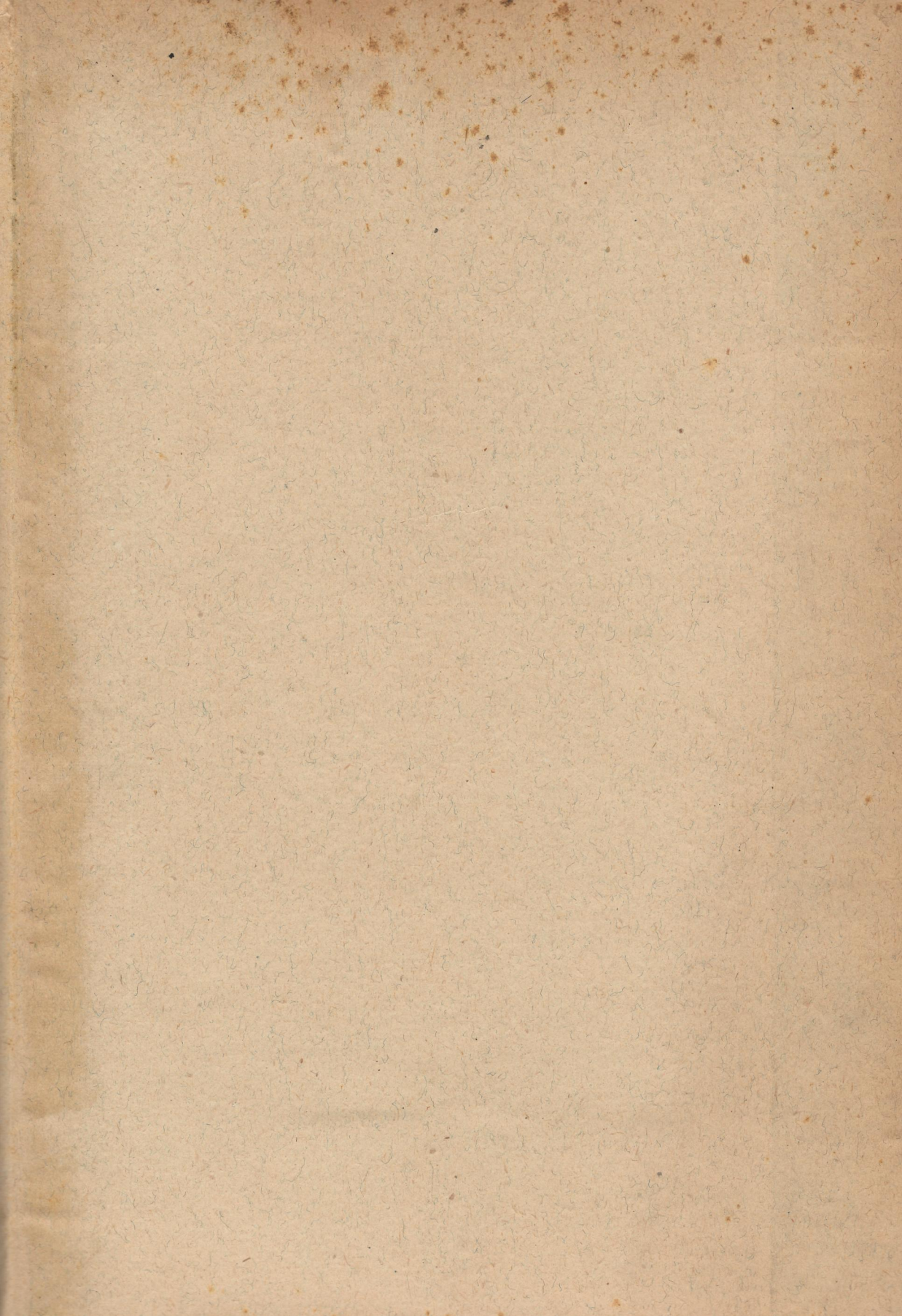

З ДРУКАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА
під зарядом К. Беднарского.

1907.

14.247

✓
БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА.
№ ~~11712~~